

OSSERVATORIO LETTERARIO

*** Ferrara e l'Altrove ***

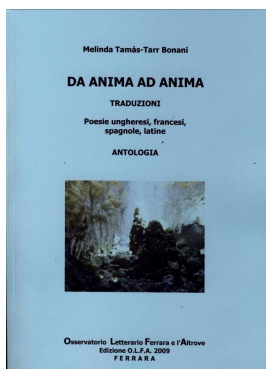
Supplemento online in lingua italiano-ungherese / Olasz-magyaragyar nyelvű online melléklet
<http://www.osservatorioletterario.net> - <http://xoomer.virgilio.it/bellelettere/> - <http://www.testvermuzsak.gportal.hu>

ISSN: 2036-2412

Ferrara, lunedì 12 ottobre 2009 - hétfő 2009. október 12.

ANTEPRIMA DEL FASCICOLO NN. 71/72 2009/2010 / A 2009/2010 71/72. SZÁMBÓL ELŐZETES

CRITICA/KRITIKA

Melinda Tamás-Tarr Bonani

DA ANIMA AD ANIMA

Edizioni O.L.F.A., Ferrara, 2009, pp. 150

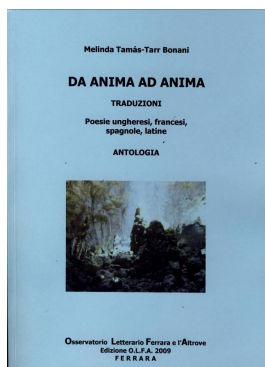
A partire dal titolo, semplice e diretto, privo di ogni pretenziosità, si percepisce l'effettivo impegno a rendere poesia alla poesia attraverso lo strumento della traduzione, cosa mai abbastanza del tutto evidente e che spesso sfugge ai più deviando dall'autenticità dell'espressione poetica originaria. Un titolo comunque preso in prestito dai versi di Árpád Tóth, che esplora cosmiche distanze alla ricerca di una spontanea comunicazione. Eventuali imperfezioni linguistiche ravvisabili nel testo non degenerano mai la trasmutazione del sentire, semmai denotano l'assenza

di strutture nel sostenere interessanti iniziative culturali piuttosto che carenze da parte di chi, coraggiosamente, si cimenta con ottima padronanza verso una lingua acquisita. Va oltremodo precisato che, attraverso la rivista *Osservatorio Letterario*, da molti anni l'autrice si prodiga nell'interscambio culturale tra Italia e Ungheria. Tra quante poesie riportate, ci sono versi che, frequentemente, incorrono nell'anafora, ma ricorrono anche rime e assonanze che la traduttrice ricostituisce scrupolosamente in italiano. L'analessi, soprattutto quella del "bacio" e delle "labbra", caratterizza più poeti mettendo in rilievo quegli artisti dalle più accertate radici romantiche. Endre Ady testimonia subito tutto questo, soggiorna in Francia, dove scrive *Autunno a Parigi*, e qui assorbe talune tendenze tracciate dai maudit, che meglio si palesano nel grottesco manifestato ne *L'ultimo sorriso*: "ho vissuto molto male / che bel cadavere sarò". Più datate, ma nondimeno efficaci, sono le quartine amorose di Mihály Csokonai Vitéz: "Mi tormenta il fuoco ardente / dell'immenso amore rovente". Amore che si sublima nei versi del grande Attila József: "ci fonderemo, in color rovente / sull'altare fragrante ardendo / nell'immenso firmamento". Gyula Juhász, che muore suicida come A. József nello stesso anno (1937) e, al pari di quest'ultimo, presenta evidenti disturbi psichici, è pure un altro illustre poeta lirico che nelle parole dell'amata scorge "il vento di marzo" tra le sepolture. Con Ferenc Kölcsey, autore dell'inno nazionale ungherese, prende corso un'anamnesi storica del magiaro e la sua "sorte avversa", popolo che "già espìo / il passato e il futuro", tra "l'altera reggia di Vienna", "mongoli rapaci" e turchi. Una sofferenza storica rimarcata da Dezső Kosztolányi: "splende il sol, ma non ti vedo / per il mondo il magiaro / è orfano", ma è Sándor Petőfi l'emblema del patriota, nonché eccelso poeta nazionale, immolandosi, poco più che ventenne, alla causa: "alzati, magiaro, la patria ti chiama!". *L'Esistere*, "ovunque invisibile" e "in ogni cosa visibile" volge al metafisico con Gyögy Rónay, mentre è una kafkiana rinascita quella di Lőrinc Szabó, che nel baco intravede un angelo e un rifugio. Tematiche religiose ricorrono con Jenő Dsida, Emil Ábrányi, Sándor Reményik, Ábel Tolnai Bíró e Magdolna Horváth. Scaturiscono, pregevoli, i versi di Mihály Vörösmarty, con le sue invettive amorose, e quelli di Sándor Weöres nel suo labirintico bosco. Nella sezione dedicata ai contemporanei va senz'altro menzionata Olga Erdős, un talento sostenuto, a ragion veduta, dall'autrice del testo. Si distingue per le sue immagini penetranti ed originali: "fiore d'una rampicante pianta / sul recinto putrido / coi petali da farfalla", "pensiero di cognac impregnato, / punto interrogativo pietrificato". Eccellente lo stile prosastico di Jácint Legédy, come pure il minimalismo strutturale del naturalizzato tedesco Alfréd Schneider, che attraverso gocce di pioggia scorge ovunque noia in una "massa di minuti paracaduti". Rilevante la testimonianza di Erzsébet Tóth, che attraverso i suoi versi riporta alla memoria una Polonia sbranata da nazisti e comunisti. Un poesia che è un dovuto omaggio alle vittime dello sterminio di Katyń, uno sterminio a lungo occultato ed operato dalle truppe sovietiche agli ordini di uno Stalin che, col patto Molotov-Ribbentrop, caldeggiò il sogno di un'Europa liberale massacrata da Hitler. Fortunatamente, poi, quest'ultimo fu abbastanza dissennato da mandare in fumo un simile progetto, ma Budapest ci ricorda quanti sacrifici sia costata ancora la libertà per tutta l'Europa dell'Est. Presente anche una sezione con alcune poesie di Melinda Tamás-Tarr bilingue, rilevante il suo monito alle nuove generazioni (perlopiù scriteriate e prive di valori) affinché onorino i propri genitori. Estremamente condivisibili sono le sue equidistanti posizioni da monopoli di scienza e religioni, da dogmi ed illusioni, espresse in una poetica

fluida, moderna ed incisiva. Una lunga nota biografica sull'autrice conclude il libro mettendo in rilievo come, frequentemente, pur avendo competenze ed impegno, in questo nostro 'belpaese' si resti ai margini. L'Italia resta pur sempre un luogo dove la certezza dello stipendio fisso non è mai sinonimo di professionalità, bensì predestinazione elitaria dovuta a parentele e conoscenze. Prima di leggere quest'opera, conoscevo solo qualcosa di Attila József e Sándor Petőfi, eppure avevo già senso dello spessore poetico di un popolo, ma ora, senza più ombra di dubbio, posso affermare che credo molto nella poesia ungherese: c'è tanto sangue nelle vene, senso epico, capacità di scavare nel fondo, perciò rivendico la necessità di un prodotto di qualità, perché manca, perché merita.

Enrico Pietrangeli
- Roma -

Link: [Controluce – Rubrica Letture](#) (v. p. 22) [Controluce – «Da anima ad anima»](#)

Melinda Tamás-Tarr Bonani

DA ANIMA AD ANIMA

Edizioni O.L.F.A., Ferrara, 2009, pp. 150

Az egyszerű és közvetlen, minden fennhéjázástól mentes címből kiindulva, az ember érzékeli azt a valóságos elkötelezettséget, hogy a versből vers legyen a fordítás eszközén keresztül, amely soha nem teljesen magától értetődő, és amely legtöbbször eltérítve az eredeti költői kifejezőmód autentikusságától gyakran figyelmen kívül marad. A cím egyébként Tóth Árpád sorait vette kölcsön, amely a spontán kommunikációt keresve kozmikus távolságokat tár fel.

A szövegben esetlegesen fellelhető nyelvi tökéletlenségek egyáltalán nem rontják az új alakba öltés érzetét, inkább az érdekes kulturális kezdeményezések

támogatását szolgáló struktúrák nemléte érzékelhető, mint olyan valakinek a hiányossága, aki a tanult nyelv kitűnő ismeretében bátran próbára teszi önmagát. Külön ki kell emelni, hogy a szerző az *Osservatorio Lettario* folyóiraton keresztül sok éve teljes erőbedobással dolgozik az Olaszország és Magyarország közötti kulturális értékek kölcsönös átadásán.

A számos idézett költemény között vannak versek, amelyek gyakran élnek az anaforával, de a rímekhez és az asszonáncokhoz is vissza-visszatérnek, amelyeket a fordító lelkiismeretesen újraalkot olasz nyelven.

Szóismétlés, különösen a "csók" és az "ajkak" jellemez több költőt is, kiemelve a romantikusabb gyökerű művészeket. Rögtön tanúja is mindennek Ady Endre, aki franciaországi tartózkodása során írta meg a *Párisban járt az Ősz* című versét, és itt szívott magába a mauditoktól* bizonyos irányvonalakat, amely leginkább *Az utolsó mosoly* groteszk vallomásában nyilvánul meg: "Óh, nagyon csúnyán éltem: /Milyen szép halott leszek".

Régebbi, de ennek ellenére kifejezőbbek Csokonai Vitéz Mihály szerelmes négysoros strófái. „A hatalmas szerelemnek / elemésztő tüze bánt”. A nagyszerű József Attila soraiban a szerelem felmagasztosul: „beleolvadnánk lassan, pirosan / illatos oltáron égve / a végtelenségbe.” Juhász Gyula, aki ugyanabban az évben (1937) lett öngyilkos, akárcsak József Attila, és utóbbihoz hasonlóan nyilvánvaló pszichés zavarokat mutatott, mindezek ellenére illusztris lírai költő, aki a szerelmes szavaival is a márciusi szelet látja a sírok között. Kölcsey Ferencsel, a magyar nemzeti himnusz szerzőjével végighaladunk a magyar történelem kórelőzményén, a „balsorsán”, a népen, amely megbűnhődte „a múltat s jövődőt” „Bécsnek büszke vára”, a „rabló mongolok” és a törökök alatt. Történelmi szenvedést említ Kosztolányi Dezső is: „Süt a napfény, mégse látnak / a magyar a nagyvilágnak / árvája.” Petőfi Sándor viszont, a hazafiasság szimbóluma, továbbá kiváló magyar költő, alig több, mint húszévesen [Szerk. mgj.: 26 évesen] feláldozta önmagát a „talpra magyar, hí a haza” szellemében. Rónay György a *Jelenlét* soraival („mindenütt láthatatlan” és „mindenben látható”) a metafizika felé fordul, míg Szabó Lőrincnél karkai újjászületést láthatunk, aki a hernyóban angyalt és menedéket sejt. Vallásos témaválasztás jellemzi Dsida Jenőt, Ábrányi Emilt, Reményik Sándort, Tolnai Bíró Ábelt és Horváth Magdolnát.

Nagyszerű sorok Vörösmarty Mihály szerelmes kirohanásai és Weöres Sándor erdő labirintusában szétáradó sorai. A kortársak szekciójában kétségkívül meg kell említeni Erdős Olgát, akinek soraiból látható, hogy komoly tehetség. Kitűnik átható és eredeti képhasználatával: „korhadt kerítésre / felfutó lepkeszirmú / folyondárvirág”, „konyakízú gondolat, / kővédermedt kérdőjel”. Kiváló Legény Jácint prózai stílusa, akárcsak a német állampolgárságú Schneider Alfréd strukturális minimalizmusa, aki esőcseppeken keresztül látja meg bárhol az unalmat „apró ejtőernyők tömegében”. Kiemelkedő Tóth Erzsébet tanúságtétele, aki sorain keresztül idézi fel a nácik és a kommunisták által szétmárcangolt Lengyelországot. A vers kellő tisztelettel adózik Katyn elpusztított áldozatai előtt, mely pusztítást sokáig titkoltak a Sztálin parancsára azt kivitelező szovjet csapatok, a Molotov-Ribbentrop egyezményvel, amely a Hitler által lemészárolt liberális Európa álmát támogatta. Szerencsére aztán ez utóbbi elég esztelen volt ahhoz, hogy megghiúsuljon egy hasonló terv, de Budapest emlékszik még rá, hogy mennyi áldozatba került a szabadság egész Kelet-Európa számára.

Jelen van az egyik szekcióban néhány verssel a kétnyelvű Tamás-Tarr Melinda is, figyelemre méltó az intése az új generációk (leginkább az elvtelenek és értéknélküliek) felé, hogy tiszteljék a szüleiket. Rendkívüli

módon osztozni lehet a tudomány és vallás monopóliumáról, a dogmákról és illúziókról alkotott kiegyensúlyozott álláspontjaival, mindez gördülékeny, modern és szabatos költői stílusban kifejezve.

A szerző egy hosszú önéletrajzi bejegyzéssel zárja a kötetet, kiemelve, hogy gyakran, bár meglévén a szaktudás és igyekezet, ennek ellenére, ebben a mi „szép országunkban” kirekesztve maradnak az emberek. Olaszország mindig is olyan hely marad, ahol a biztonságot nyújtó fix fizetés sosem a szakmai tudás szinonimája, sokkal inkább a rokonságot és az ismerősöket megillető elit kiváltsága.

E mű elolvasása előtt, csupán József Attilától és Petőfi Sándortól ismertem valamit, mégis már érzektem e nép poétikai súlyát, de mostanra, kétségtelenül állíthatom, hogy nagyon hiszek a magyar költészetben: vér folyik az ereiben, rendelkezik epikai érzéssel, képes mélyre ásni, ezért is hangoztatom a minőségi munka szükségességét, mert hiányzik, és mert megérdemeli.

Enrico Pietrangeli

- Roma -

* *Társadalmon kívüli, lecsúszott, züllött költők.*

Fordította © **Erdős Olga**

Lektorálta/Javította: **Melinda B. Tamás-Tarr**

Aggiornamento/Frissítés: 05. 11. 2009/2009. 11. 05 16:57

[HOME PAGE](#)